

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30. novembra 1894.

Politiški oddelek.
Slovinci!

Družba sv. Cirila in Metoda nosi v sebi vesolnje Slovenstvo, a najmileji so jej ta trenotek rojaki onostran Karavank.

Zakaj? Zato, ker smo storili za nje do sedaj najmanj.

Vendar pa jim je materina beseda tako ljuba, kot nam vsem drugim Slovincem in ohraniti jo žele sebi in svojim potomcem prav tako, kot to želimo mi vsi.

Že dolgo časa je iz navedenega vzroka v namenih podpisane družbe slovenska ljudska šola v Velikovci na Koroškem.

Vodstveni seji naše družbe sklep pa je bil te dni tak, da začnemo s prihodnjo pomladjo zidati v Velikovci slovensko šolo, ki bode štirirazredna in izročena čč. šolskim sestram iz materine hiše v Mariboru.

Že imamo prav blizu mesta za 1250 gld. nakupljen tej šoli prelep stavbeni prostor; šola z bivališčem za sestre pa nas utegne stati krog 15.000 gld.

Rojaki po vseh pokrajinah našega ozemlja! Naša velikovška zadeva Vam bodi, prosimo Vas, pri srci tako, kot so Vam pri srci Vaše najožje rodbinske zadeve.

In Ti rodoljubno ženstvo po Slovenskem! Ti si v naši družbi spričalo požrtvovalnost, o kakoršni ni vedela praviti do danes slovenska zgodovina. V svesti smo si tega, da boš tudi ob tej naši koroški šoli našlo srečnih potov in onih načinov — ki Ti je narêče Tvoja domoljubna iznajdljivost.

Vsak „Vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda“ prispeli najmanjši dar nas je volja objaviti v naših časopisih.

Slovinci! S tem označenim Vam činom bomo stopili pač mogočnim korakom naprej v prosep verskih teženj mej nami; v prosep dinastičnemu čutu

našega ljudstva; v prosep in brambo naše narodnosti v ljubljani slovenski domovini.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, 19. novembra 1894.

Tomo Zupan,

Prvomestnik.

Luka Svetec,
podpredsednik.

Andrej Zamejic,
ud družbinega vodstva.

Volilna reforma.

I.

Dolgo posvetovanje vladnih zastopnikov in zaupnikov državnozbornske večine pripeljala so baje do nekega sporazumljenja o volilni reformi. Pri teh posvetovanjih je bil vedno grof Hohenwart najmarljivejši in najiznajdljivejši. Vedno je imel pripravljen kak nov predlog. Svoje predloge je pa vrel po izraženih željah zastopnikov koaliranih strank in tako glodal pot sporazumljenju. Mož se tudi ni držal nobenega načela, temveč se je vedno ravnal po razmerah. Vodila ga je pred vsem le jedna skrb, ohranjenje koalicije, katera je njegovo državniško delo, in zaradi katerega odličnega državnega dela so mu gorenjski volilci ob svojem času poslali zaupnico. Bil je tako rekoč dolžan svojim volilcem ohraniti delo, nad katerim imajo tako dopadajenje.

Koalicija se pa brez volilne reforme ohraniti ne bi dolgo dala, ker so še višji faktorji, nad katerimi nimajo moči vodje koalicije, ki pa zahtevajo, da koalicija izpolni svojo dolžnost. Grof Hohenwart to dobro ve, zato je pa tudi napel vse svoje moči, da pripomore do kake volilne reforme. Ravnal se je pri tem prav po vzgledu velikega mohamedanskega proroka, ki je šel k gori, ko gora ni hotela priti k njemu. Ker levica ni hotela njemu odjenjati, je pa on odjenjal levici in se jej pridružil. Naposled je prišel s predlogom, ki se bistveno vjema s predlogom levičarjev o obnovi delavskih zbornic. Hohen-

wart je predlagal, da naj se osnujejo pri trgovskih zbornicah posebni oddelki, v katere bi volili industrijski delavci, in ti oddelki bi volili 23 državnih poslancev. Po tem načrtu bi pa prišlo v zbor 23 socijalističnih poslancev. Pa kaj to briga mnoge sedanje poslance, da le drugo ostane vse pri starem in da ne bodo volili kmetijski hlapci, pred katerimi imajo nekateri poseben strah. Nam se ti kmetski delavci ne zde tako nevarni, a drugi ljudje pa vidijo v tem nevarnost za ves sedanji socijalni red, ako bi hlapci volili poleg gospodarjev, kakor tudi služijo vojake poleg gospodarskih sinov.

Vsa ta nevarnost bi bila odvrnjena, ko bi se le vsprejel Hohenwartov načrt. To pa še ni tako gotovo. Grof bo imel pač še mnogo truda, predno dobi v zbornici zanj dvetretjinsko večino.

Brez te se nova delavska kurija v državnem zboru osnovati ne more. Taka večina bi bila jedino, ko bi vsa koalicija glasovala za njegov predlog. To pa še ni gotovo. Konservativci in pa češki veleposestniki najbrž ne bodo delali prevelike sitnosti svojemu mojstru. Coroninjevcji bodo tudi podpirali vlado — katera je Hohenwartov načrt vsprejela za svoj — ko je dala odstraniti nekatere dvojezične napise na Primorskem. Mej Poljaki jih je pa več, ki ne marajo za ta načrt, zlasti mestnim poslancem ni prav, da bi ne volili tisti davkoplačevalci, ki dosedaj nimajo še volilne pravice. Poljaki bi radi videli, da se pomnoži število galiških mandatov. Z delavskimi mandati pa jim ne bi bilo nič pomagano, ker jih ne bi prišlo dosti na Galicijo, ki ni industrijska dežela, in ker bi bili izvoljeni v tej kuriji najbrž v narodnem oziru popolnoma brezbrizni socijalni demokratje. Kdo ve, če ti Poljaki ne poderejo volilne reforme. Poljakov že tako vedno dosti manjka v zbornici, a tedaj se jih utegne še več odtegniti glasovanju.

Pa tudi levica ni vsa za tako volilno reformo. Levica bi rada sebe vselej pokazala demokratično in druge za reakcionarne. Tudi sedaj že nekateri levičarski listi pišejo o ozkosrčnosti grofa Hohenwarta, ki prihaja s takim načrtom, da si je le ta ponovil, kar je levica sama hotela. Nekateri levičarji pa tudi zastopajo take volilne okraje, da bi jim ne bilo varno glasovati za taki nazadnjaški volilni načrt. Ti se utegnejo odtegniti glasovanju. Če se pa le kacih deset poslancev od koalicije glasovanju odtegne, pa Hohenwartov predlog propade, ž njim pa tudi koalicija, če bi bila le zbornica polnoštevila.

Mogoče je pa tudi, da vlada le dobi večino. To bode odvisno največ od opozicije, če ne bode tedaj polnoštevila v zbornici. Mi opažamo, da večkrat Mladočehov in Dalmatincev jako mnogo manjka pri glasovanjih. Kdo ve, če se tedaj, ko bode stvar na dnevnem redu, kaj takega ne pripeti. S tem bi koalicija dovršila veliko delo volilne reforme. Razpisale bi se nove volitve in prišlo bi v zbornico dvajset pristnih socijalnih demokratov, ki bi v narodnih in verskih stvareh glasovali z levico. Levica bi torej s pomočjo konservativcev dobila neko nadomestilo za mandate, katere je dosedaj pri raznih

volitvah izgubila. Mi smo že večkrat povedali svoje mnenje o takem volilnem redu in torej danes nam stvari ni treba znova pojasnjevati. Nadejamo se, da slovenski poslanci ne bodo glasovali za tak predlog, ker so se proti njemu izrekli vsi slovenski listi, seveda izimši grofa Hohenwarta, kateri svojega deteta pač zatajiti ne bode mogel. Gotovi pa tega seveda nismo, kajti tisti, ki sedaj hodijo z liberalci v koaliciji, se bodo kaj težko ločili od njih, posebno ker vedo, da bi za sedanjo vlado prišla druga, katera bi volilne reforme se prijela na tisti način, kot se je je bil grof Taaffe, kateri pa gospodom Hohenwartovega kluba ne ugaja. Slovenski narod pa jim gotovo ne bode hvaležen, ako bodo s svojim glasovanjem podprli nadaljno gospodarstvo nemškega liberalizma v Avstriji in bodo o priliki izrekel ostro sodbo o njih. Tudi gorenjskim konservativnim volilcem se bodo odprle oči, da bodo spoznali, za koga so delali, ko so odobraval v Hohenwartovi zaupnici koalicijo.

Politični pregled.

Državni zbor je te dni razpravljaj zakon proti pijančevanja. Vsi so priznavali potrebo takega zakona, a vendar je bilo proti posameznim določbam mnogo nasprotnikov. Nekaterim se je zdelo, da načrt zakona predaleč seza, drugim pa zopet, da je premehek. Posebno levičarji so v skrbi za prodajalce žganja se upirali mnogim določbam. Slovenski poslanec Pfeifer je priporočal, da naj bi se tistim trgovcem, ki so dosedaj imeli pravico, točiti žganje, ta pravica se nadalje pustila. Schlesinger je pa predlagal mnogo moralčnih sredstev proti žganjepitju, od katerih bi pa nekateri prav nič ne pomagali. On želi, da se osnuje poseben mesečnik, ki bi pisal proti žganjepitju in se brezplačno razširjal po deželi. Najalje naj bi se na vseučiliščih predavalo o škodljivosti pijančevanja. Snovale naj bi se družbe treznosti. Vse to se je že skušalo, pisalo, govorilo se je že na shodih in propovedovalo v cerkvi proti pijančevanju, ali vse ni dosti pomagalo.

Zopet od začetka. — Z volilno reformo še nismo posebno daleč, začelo se bode zopet od začetka. Vlada si niti ne upa sama stopiti s kako določeno predlogo pred zbor, temveč bi rada, da bi stranke same se lepo sporazumele. V posvetovanjih zaupnikov raznih klubov se ni doseglo nobeno drugo sporazumljenje, kakor da se industrijskim delavcem mora dovoliti volilna pravica. Če naj dovoli tudi se komu drugemu, ki je sedaj nima, o tem se niso mogli sporazumeti. Baš o tem so se mnenja tako križala, da se je bilo bati, da se koalicija razbije. Vlada je spoznala, da tako ne pride do nobenega sporazumljenja in je začela stvar po drugem potu od začetka. Razložila je ves položaj odseku za volilno reformo in njemu naložila tako rekoč, da naj se sporazumi o načelih. S tem je tako rekoč priznala svojo nezmožnost. Prav za prav bi bila njena dolžnost, da bi odstopila, ko se je prepričala, da nima zmožnosti izvesti naloge, katero je prevzela. Kaj pa potem? Po našem mnenju bi bila dolžnost grofa Hohenwarta, da prevzame vlado, ko je vrgel grofa Taaffeja. da pokaže, če zna tudi zidati ali le razdirati, in če bi ničesa ne opravil, potem naj bi pa odstopil s političnega delovanja, spoznavši, da njegova modrost ni za sedanji čas.

Odsek za volilno reformo je imel sejo v torek in zboruje zopet danes. Ministerski predsednik je pojasnil, kako vsa stvar stoji in priporočal odseku, da naj se skuša sporazumeti o volilni reformi. Ko je Mladočeh Pacak se izrekel za občno volilno pravico, mu je knez Windischgrätz odgovoril,